

Uitgave 2022-5 • periode 11 september - 23 oktober 2022

Evangelisch-Lutherse Gemeente Zuid-Nederland

LUTHERROOS

EIN FESTE BURG IST UNSER GOTT

CHIESA
LUTERANA

Kerkblad van de Evangelisch-Lutherse gemeente Zuid-Nederland

Noord-Brabant - Limburg - Nijmegen

Met informatie over de kernen Bergen op Zoom, Eindhoven, Heusden, Nijmegen en Zuid-Limburg

Bij de Voorplaat

Aan de oevers van de Arno rivier in Italië, vlakbij de beroemde middeleeuwse brug Ponte Vecchio, is de Lutherse kerk van Florence te vinden.

Lees verder over de ontmoeting met deze bijzondere vakantiekerk op pagina 17.

Van de Redactie

Beste lezers

An het begin van een nieuw seizoen met de hittegolf weer wat achter ons, is hier weer een nieuwe Lutherroos voor u.

De afgelopen periode waren er wat minder vergaderingen om over mede te delen, maar een aantal lezeressen heeft de oproep aangegrepen om wat over de belevenissen in de vakantie te vertellen.

Er is waarachtig een studie gemaakt van de geschiedenis van de bezochte kerken en de verhalen zijn aangevuld met prachtige foto's. Dank daarvoor.

Ds. Willem Boon heeft zijn afscheidscadeau omgezet in een prachtige reis naar Eisenach waarvan ook een mooi verslag in deze Lutherroos is opgenomen.

De verhalen van Markus over het Luthers ABC waren bij de "Z" aangekomen. Voor dat we met de volgende serie ABC starten komt er een tijdelijk alternatief voor in de plaats. De inleiding ervoor leest u op pagina 6.

Wij van de redactie wensen u weer veel leesplezier.

*Namens de redactie,
Dick Eekel*

Colofon

De Lutherroos is een uitgave van de Evangelisch-Lutherse Gemeente Zuid-Nederland en verschijnt zeven maal per jaar en wordt toegezonden aan (doop)leden van de gemeente en aan belangstellende relaties. Overname van artikelen en/of foto's is toegestaan mits met vermelding van "Lutherroos" en het editie-nummer.

Redactie Lutherroos:

Dick Eekel (hoofdredacteur en redactie Eindhoven)

Susanne Freytag (predikant)

Coby van Dam-Bouwens (redactie Nijmegen)

Gerda Boon (redactie Zuid-Limburg)

Martin de Groot (eindredacteur, lay-out en productie)

Redactieadres:

p/a Vennekerhei 39

5508 WB Veldhoven

redactie@lutherszuidnederland.nl

Adrescorrectie en/of klachten over toezending:

Tom Tempelaar, Amerlaan 2

5626 BP Eindhoven

secretariaat@lutherszuidnederland.nl

Opplage: 600 exemplaren

Kopij aanleveren voor de volgende editie:

vóór 26 september 2022.

Die editie geldt voor de periode van 23 oktober - 18 december 2022.

Wilt u ook de Lutherroos ontvangen?

U kunt altijd contact opnemen met de predikant. U kunt vriend of lid worden van de Evangelisch-Lutherse Gemeente.

Hiervoor kunt u contact opnemen met de secretaris. Vrienden en leden ontvangen automatisch de Lutherroos.

Daarnaast kan iedereen die geïnteresseerd is aangeven de Lutherroos te willen ontvangen.

Wilt u dan uw naam, adres en geboortedatum opsturen naar: secretariaat@lutherszuidnederland.nl

Er zijn geen abonnementskosten maar een bijdrage aan de kosten van het blad in de vorm van een gift is van harte welkom.

Digitaal en op papier?

Ontvangt u de Lutherroos op papier en wilt u het blad ook digitaal ontvangen geef dit dan via een e-mail met uw naam en uw e-mailadres door aan redactie@lutherszuidnederland.nl.

Wilt u bijdragen aan de kosten van het kerkblad:

NL87 INGB 0001 1373 31

Evangelisch-Lutherse Gemeente Zuid-Nederland
vermeld: Gift kosten Lutherroos

Inhoudsopgave

Bij de voorplaat.....	2
Van de redactie.....	2
Wilt u ook de Lutherroos ontvangen?.....	3
Colofon.....	3

Meditatie: We worden allen armer.....	4
De Lutherwandeling van 1510.....	6
Liederen van Luther.....	8
Luchthavenpastoraat - Rotbaan.....	10
In Memoriam.....	10
Van de ledenadministratie.....	11
Uit de kerkenraadsvergadering.....	11
Een bijzonder afscheidscadeau!.....	12

Vakantiekerk.....	14
- Aegidiikerkerk in Quedlinburg.....	14
- De St. Willibrorduskerk.....	15
- Lutherse kerk in Florence.....	17

Leren van Luther 2022-2023.....	19
Advertenties.....	20
Verjaardagen in Zuid-Nederland.....	21

Kern Bergen op Zoom.....	22
Boerenleven.....	22

Kern Eindhoven.....	23
- Agenda Eindhoven.....	23
- Berichten uit Armenie.....	23
- Alternatieve Marathondag.....	24

Kern Heusden.....	24
- Najaarsberaad 30 oktober.....	24
- Na het zingen de Kerst uit.....	25

Kern Nijmegen.....	25
- Open Monumentendag.....	25
- Dankjewel John Simons.....	26
- Nijmegen in dialoog.....	26
- Collectes september-oktober.....	27
- Jaarlijks Kerngesprek.....	27
- Terugblik Nijmeegse 4(3)-daagse 2022.....	28
- Collectes juni-juli.....	28

Kern Zuid-Limburg.....	28

Contactadressen.....	29

Vieringen.....	30-31
Kerkdiensten Eindhoven.....	30
Kerkdiensten Heusden.....	30
Huisviering Bergen op Zoom.....	30
Kerkdiensten Nijmegen.....	31
Kerkdiensten Zuid-Limburg.....	31

Meditatie:

We worden allen armer

Dat is de waarschuwing die de minister van Financiën Sigrid Kaag ons geeft. Stel je er maar op in. Het lijkt ons toekomstperspectief te worden, minder, armer. En dan gaan de kosten alleen nog maar toenemen van alle aanpassingen die we moeten maken om onze aarde leefbaar te houden en ons te beschermen tegen de gevolgen van het veranderende klimaat. Daarbovenop komt de oorlog in Oekraïne die ons opnieuw heeft laten ervaren hoe afhankelijk we onderling zijn, hoe snel het vertrouwde evenwicht verstoord raakt en hoe groot de onzekerheid is die hieruit voortkomt.

Ik vroeg me daarbij af hoe je als gelovige tegen de huidige situatie aan kunt kijken. De hoge energieprijzen en de stijging van de voedselprijzen treffen ons allemaal maar niet in dezelfde mate. Ik zou voorzichtig zijn om hier het woord 'arm' of 'armer' voor te gebruiken. Want armoede is iets anders dan 'minder dan anders' te bezeden te hebben. We kijken dan eenzijdig naar wat we menen te missen en niet welke zegen God ons dagelijks schenkt. Armoede heeft niets met kijken en ervaring te maken en is objectief vast

te stellen. Van armoede is sprake wanneer mensen niet genoeg inkomen hebben voor de basisbestedingen als wonen, voedsel, kleding en gezondheid. Daarnaast is er nog iets inkomen nodig om ook nog mee te kunnen doen in onze samenleving. Het is bijzonder wrang dat in onze samenleving eenoudergezinnen de grootste kans op armoede hebben. Kinderen hebben in onze samenleving het hoogste risico op armoede.

'Wij zijn bedelaars. Dat is waar' zijn de laatste van Luthers geschreven woorden. Daarmee bedoelde hij niet dat we allemaal moeten gaan bedelen. Het ging Luther daarbij om onze verhouding tot God.

We staan allen - rijk of arm - met lege handen voor God. Luther had een hekel aan christelijke verheerlijking van armoede, zoals dat bij de bedelorden gebeurde. God heeft geen armoede gewild en armoede is ook geen christelijk ideaal!

En rijkdom dan? Een bekend citaat over rijkdom van Luther is: "Rijkdom is het minste goed op aarde en het allerkleinste geschenk

dat God een mens kan geven. Daarom geeft onze Here God gewoonlijk rijkdom aan de grove ezels, aan wie hij verder niets gunt."

Luther beklemtoont dat juist rijkdom en bezit sociale verantwoordelijkheid met zich meebrengen. Vanuit het geloof weten we dat alle bezit in wezen van God geleende bezittingen zijn om de mensen te dienen. Een ieder die heeft, heeft de verantwoordelijkheid oog te hebben voor de nood van onze naasten en daar waar mogelijk er iets

Luther neemt het gebod van de naastenliefde; 'heb de ander lief als jezelf' als uitgangspunt voor het omgaan met de grote vraagstukken.

aan te doen. Dat is het gevolg van het gebod van de naastenliefde.

Daarnaast is het de taak van de overheid in vervulling van hetzelfde liefdesgebod ervoor te zorgen dat behoeftigen – dat waren in Luthers tijd de kreupelen, blinden, melaatsen, ouderen, kinderen en arme gezinnen – recht hebben op de noodzakelijke goederen om te leven, als hun gaven van de schepping Gods. Het gaat hier dus om een recht. Elk mens heeft recht van leven en dat is een taak voor de medemensen.

Luther pleit voor een gemeenschappelijk beheerde 'algemene kist' (Gemeiner Kasten), waaruit de behoeftigen worden geholpen met giften of leningen. Niet als een diaconale kas van de kerk maar juist als een taak van de overheid, beheerd door burgers. De bijdragen aan deze kas waren niet alleen in de vorm van geld maar ook in natura (graan of hout) of als een gift van werktijd. Vanuit deze gemeenschappelijke kist wordt er gezorgd dat iedereen een bestaan heeft zodat geen mens hoeft te gaan bedelen.

Ook wil Luther armoede voorkomen door mensen aan het werk te helpen in de gemeenschap, door voor kinderen het schoolgeld te betalen en jongeren een ambacht te laten leren; en voor wie tijdelijk in financiële problemen komt een lening te geven.

Wat zijn eerlijke en billijke oplossingen waarin ieder naar draagkracht bijdraagt aan de gemeenschappelijke kas? De behoeftige heeft christelijk gezien recht op zijn deel van de overvloed van de ander.

Wie zich in deze tijd overdreven zorgen maakt om het eigen bezit en zijn onzekere toekomst maar ook degene die zich noodgedwongen zorgen móet maken over wonen, kleding en voedsel zijn beiden gevangen in hun zorgen. Tegenover deze zorgen klinkt Jezus woord: "Daarom zeg ik jullie: maak je geen zorgen over je leven, over wat je zult eten of drinken ... Jullie hemelse Vader weet wel dat jullie dat alles nodig hebben. Zoek liever eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, dan zullen al die andere dingen erbij gegeven worden." (Mattheüs 6:25.32v) Gods gerechtigheid is hier dat een ieder deel kan hebben aan de goede gaven van Zijn schepping.

ds. Susanne Freytag

Deze 'Gemeiner Kasten' (gemeenschappelijke kist) staat in het Lutherhaus in Wittenberg. Deze kist uit 1522 heeft drie onafhankelijke sloten. De kerkenraad, de raad van de stad en de predikanten besluiten gezamenlijk over de besteding van het geld. Iedere partij was in bezit van één sleutel. Alleen met alle drie sleutels tegelijk kan deze kist geopend worden. Deze kist stond in de kerk en hierin werden de inkomsten bewaard waaruit de armen- en ziekenzorg gefinancierd werden.

De Lutherwandeling

van Wittenberg naar Rome in 1510

Achter Luther aan lopen
Een tocht op stevige stappers

Prof. dr. Markus Matthias
(1956) is sinds 2008
hoogleraar Lutherana aan
de Protestantse
Theologische Universiteit
(PThU) in Amsterdam. Zijn
wieg stond in het Duitse
Mainz.

Het Luthers ABC is in de vorige editie van de Lutherroos bij de Z aangekomen. Voor we weer bij A beginnen want er zijn nog genoeg trefwoorden om te behandelen nu tussendoor eerst even wat anders.

Vanaf de volgende editie van de Lutherroos start Markus Matthias met een serie over zijn wandeltocht in het voetspoor van Luther. Een serie met belevenissen, ontmoetingen, overdenkingen en beschouwingen opgedaan tijdens zijn voettocht in navolging van Luther in 1510 met Rome als einddoel.

De aanleiding voor mijn Lutherwandeling(en) is de nieuwe reconstructie van de historische voettocht van Luther in het jaar 1510 van Wittenberg naar Rome door mijn „Doktorvater“ Prof. Dr. Hans Schneider (Marburg). Ik werd geraakt door de mentale sterkte van iemand als Luther die ooit gewoon vanuit Wittenberg is vertrokken om naar Rome te gaan lopen

Je kunt wel op ondersteuning van andere monniken of van het gewone volk rekenen, maar je kunt er niet zeker van zijn.

Vandaag de dag is het bijna niet voor te stellen hoe dat geweest moet zijn.

Het werd in 1510 een historische tocht naar Rome met enorme gevolgen voor het christelijk geloof.

Het thema is “Achter Luther aan lopen”, een tocht op stevige stappers. Dat heeft betrekking op de fysieke en de intellectuele zoektocht van Luther.

Wat wil ik bereiken met deze tocht? Het is voor mij allereerst een manier om mentaal en lichamelijk fit te blijven.

Het gaat immers niet slechts om wandelen bij goed weer en op mooie

Luther trad in 1505 in het klooster. Hij kreeg vijf jaar later de opdracht een medebroeder naar Rome te begeleiden. Dit was in een tijd dat er van een reformatie nog geen sprake was

paden, nee het gaat om volhouden elke dag opnieuw, weer of geen weer totdat wij het doel hebben bereikt.

Zijn vooruitzicht was om de volgende weken en maanden bijna 1400 km te gaan lopen- en later uiteraard weer terug. Een mogelijkheid om de reis zomaar af te breken en met een trein of een vliegtuig terug te keren had hij niet. Elke omweg die hij ging zou veel extra tijd en kracht gaan kosten. Hij had bijna niets bij zich dan zijn habijt.

De reis die ik doe is geen bekende, toeristische route, of ja maar dan slechts voor een klein deel. Het is niet een van de bekende routes van de “Lutherweg 1521” die in verband met het Lutherjaar 2017 zijn ontstaan. Dat zijn keurig georganiseerde wandeltochten die tot in het bos keurig bewegwijzerd zijn.

Ik ga (bijna) alleen, voor zover mogelijk, op de oude wegen die in het jaar 1510 van Wittenberg naar Rome leidden. De route volgt in het begin de 'Via Imperii' die ook voor een deel de 'Jakobsweg van Noord' volgt. Niet alleen, we zijn een klein clubje van 5-6 mensen, mijn vrouw en ik en drie kennissen.

Wij lopen ieder jaar 6-8 dagen, per dag maximaal 25 km. Dat betekent ongeveer 150 km per etappe. 200 km hebben wij ondertussen al achter de rug, we moeten nog 1180 km.

Ik hoop dat als ik over tien jaar 75 jaar word, in Rome aan te komen.

Het is echter ook een mooie ervaring om door heel verschillende landschappen heen te lopen: Sachsen-Anhalt tot en met Toscane!

Het is voor mij geen pelgrimstocht en ook geen „Luther-pelgrimstocht“ maar het volgen van een reconstructie van de wandeling die Luther van Wittenberg naar Rome heeft gelopen in 1510.

Wordt vervolgd.

prof. dr. Markus Matthias

Jacobsweg

De eerste vermelding van de Jacobsweg gaat terug tot 1047. In een document van het ziekenhuis van Arconada, provincie Palencia, wordt de belangrijkste verkeersader in Noord-Spanje beschreven als “het pad dat sinds de oudheid door pelgrims van St. Jacobus en Petrus en Paulus begaan”. Het is de eerste gedocumenteerde vermelding van deze straat ;“het verbindt de Weg vanaf het begin met het graf van Sint Jacob in de kathedraal van Santiago de Compostella in Galicië”. In het algemeen wordt de term Jacobsweg ook gebruikt voor andere historische pelgrimroutes in Europa. Een groot deel van de wegen stamt uit de Romeinse tijd.

Via Imperii

De Via Imperii, de keizerlijke weg, was één van de belangrijkste van een stelsel van wegen die gezamenlijk bekend staan als keizerlijke wegen (Duits: Reichsstraßen) van het Heilige Roomse Rijk. Deze oude handelsroute liep in zuid-noord richting van Venetië aan de Adriatische Zee en Verona in het Koninkrijk Italië over de Brennerpas door Duitsland naar de Baltische kust.

De belangrijkste pas om over te steken was de Brennerpas, die nu Oostenrijk van Italië scheidt.

Rond 1450 reden er jaarlijks zo'n 6.500 karren op deze route, die 90% van de transalpine handel tussen Beieren en Venetië vertegenwoordigden. Ook rondreizende kooplieden moesten deze route gebruiken en ook tol betalen.

Liederen van Luther

Wohl dem der in Gottes Furcht steht

Geluk voor wie in Gods vrees leeft

Dit lied verscheen voor het eerst in 1524 in het 'Enchiridion': 'Enchiridion, Oder eyn Handbuchlein, eynem yetzlichen Christen fast nutzlich bey sich zu haben, zur stetter vbung vnd trachtvng geystlicher gesenge, und Psalmen, Rechtschaffen vnd kunstlich vertheutsch.

Het is het tweede gezangboek waarin liederen van Luther voorkomen. Dit liedboek omvat 25/26 liederen

waarvan 18 van de hand van Luther.

Dit was ook het eerste lutherse liedboek met een voorwoord van Luther.

Het verscheen bijna tegelijkertijd bij twee drukkerijen. Waarom weten we niet.

Het vermoeden is dat de één illegaal de uitgave

van de ander kopieerde.

Een daarvan was gevestigd in 'Zum schwarzen Horn' bij de Krämerbrücke in Erfurt.

Het gebouw staat er nog steeds (zie afbeelding).

Het lied dat we bespreken is gebaseerd op psalm 128. Luther schreef dit lied waarschijnlijk rond 17 januari 1524 toen hij in die periode preekte over de bruiloft in Kana (Johannes 2:1-11), de klassieke lezing voor de tweede zondag na epifanie. Deze psalm handelt van Gods zegen over het huwelijk en het gezin.

Luther blijft in zijn berijming dicht bij de Bijbelse tekst. Wie leeft vanuit het geloof en het ontzag in God ontvangt Gods zegen. Wat Luther in het derde couplet toe-

In deze serie behandelt een predikant de liederen van Luther in willekeurige volgorde. Het is de bedoeling dat al zijn liederen een keer aan bod komen.

Psalm 128

Gelukkig ieder die ontzag heeft voor de HEER en de weg gaat die Hij wijst:

je zult eten wat je werk opbrengt, geluk en voorspoed vallen je toe,

je vrouw als een vruchtbare wijnstok in het midden van je huis, je kinderen als jonge olijfbomen in een kring om je tafel.

Ja, zo wordt gezegend de man die ontzag heeft voor de HEER.

Ontvang de zegen van de HEER uit Sion.

Je zult de voorspoed van Jeruzalem aanschouwen, alle dagen van je leven.

De kinderen van je kinderen zul je zien.

Vrede over Israëel!

Jeyn Enchiridion oder
Handbüchlein. eynem yetz-
lichen Christen fast nutzlich bey sich
zu haben zur stetter vbung vnd
trachtung geystlicher gesenge
vnd Psalmen. Rechts-
schaffen vnd kunst-
lich vertheutsch.

M. CCCC. XXXIIII

Am ende dieses Büchleins wist
du synden eyn Register. yn wil-
chem flelich angezeigt ist was
vnd wie vill Gesenge hiayn be-
gryffen synd.

Wit dyßen vnd der gleichen Befenge solt man bil-
lylich die jungen yugent außtzeihen.

Luthers berijming

- 1 Wohl dem, der in Gottesfurcht steht
Und auch auf seinem Wege geht,
Dein eigen Hand dich nähren soll,
So lebst du recht und geht dir wohl.
- 2 Dein Weib wird in deinem Hause sein
Wie ein Reben voll Trauben fein,
Und deine Kinder um dein Tisch
Wie Ölpflanzen gesund und frisch.
- 3 Sieh, so reich Segen hängt dem an,
Wo in Gottesfurcht lebt ein Mann,
Von ihm läßt der alt Fluch und Zorn,
Den Menschenkindern angeborn.
- 4 Aus Zion wird Gott segnen dich,
Daß du wirst schauen stetiglich
Das Glück der Stadt Jerusalem,
Für Gott in Gnaden angenehm.
- 5 Fristen wird er das Leben dein
Und mit Güte stets bei dir sein,
Daß du wirst sehen Kindeskind,
Und daß Israel Friede findt.

voegt is het ontzag voor God ons tegelijkertijd bevrijd van de vloek van de zonde, die ons is aangeboren, d.w.z. de erfzonde.

Gods zegen wordt heel concreet en erfahrbaar beschreven. Dát we met ons werk ons levensonderhoud kunnen verdienen bij voorbeeld is een vorm van Gods zegen. Het is ook een zegen wanneer we zo lang mogen leven dat we onze kleinkinderen kunnen zien. Juist vanuit het geloof zien we dat de zegen die van God uitgaat.

De nieuwe vertaling van dit lied naar het Nederlands van de hand van Andries Govaart is te vinden in Alle liederen van Luther nr. 27.

Dit lied is één van de zeven psalmberijmingen die Luther heeft geschreven. Anders dan de psalmberijming van 'een vaste burcht' die wereldwijd bekend is, is dit lied in vergetelheid geraakt. Het staat in geen van de huidige liedboeken meer. Dat is eigenlijk jammer.

Ds. Susanne Freytag

In Memoriam

**Mia Vokje Johanna
Hommersom-Pol**

1 mei 1934 † 23 juli 2022

Mia is opgegroeid in Nijmegen. Doordat haar moeder ziek werd moest Mia vroeg in haar leven zorgen voor haar moeder en voor haar jongere broer. Haar oma was in die tijd diegene bij wie ze kon schuilen waar ze kind kon zijn. Ook later in haar leven heeft ze veel voor anderen gezorgd tot dat het niet meer hoefde en zij van de vrijheid kon genieten.

Met haar man ging ze naar Amsterdam. Toen hij heimwee naar Nijmegen kreeg keerde het gezin weer terug naar haar geboortestad Nijmegen.

De laatste jaren kwam ze heel regelmatig in de kerk. Ze genoot van het samenzijn in de dienst en bij het koffiedrinken. Daar kwam een einde aan toen ze opgenomen werd in een verpleeghuis. De lutherse kerk hoorde bij haar leven daar was ze gedoopt en getrouwd en vanuit de kerk heeft haar uitvaart plaatsgevonden.

De zichtbare dingen zijn tijdelijk, de onzichtbare eeuwig – schrijft Paulus. Juist omdat God onzichtbaar en eeuwig is kunnen we bij God schuilen voor eeuwig.

We bidden om troost voor de zonen, schoondochters en kleinkinderen dat ze haar in goede herinnering mogen bewaren.

ds. Susanne Freytag

Luchthavenpastoraat

Rotbaan

Veel reizigers op het vliegveld gaan op vakantie. Vakantiegangers zijn vaak in een vrolijke stemming, ze hebben er zin in en dat is duidelijk te zien, en te horen. Maar er zijn ook reizigers die onderweg zijn voor hun werk.

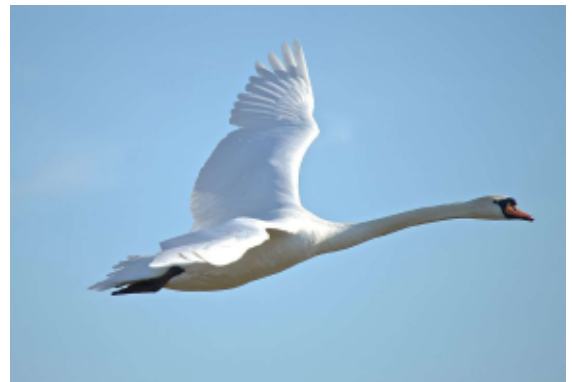
Verschillende keren heb ik jonge mensen gesproken die werken in een distributiecentrum. Allemaal vinden ze dat een vreselijke rotbaan. Of iemand die in de binnenscheepvaart werkt. Drie weken de Rijn af, met een schip volgeladen. En één week naar huis, ergens in Oost Europa. Deze man zei dat hij blij zou zijn als hij met pensioen kon gaan.

En wat dacht u van al die Polen, die hier in Nederland komen werken bij de asperges, of ergens anders en na een paar weken weer terug gaan. Hoe zijn hun arbeidsvoorwaarden? Hoe is hun huisvesting? Wat verdienen ze eigenlijk? Dat zijn vragen die vrolijke vakantiegangers niet stellen.

Daarom is het goed ook deze mensen te spreken, en hun verhaal aan te horen. Dat al het werk dat ze doen, niet geminacht wordt.

Iemand ziet ze staan, ook zij mogen er zijn.

Mirjam van Nie

Van de ledenadministratie

Verhuisd:

Mw. T. Kamminga-van Parreeren: 31 juli naar ds. Fliednerstraat 87, Eindhoven.
Hr. H.J. Kamminga: 31 juli naar ds. Fliednerstraat 5, Eindhoven.

Overleden:

Hr. B.P. Parchen: 20 juli 2022 in de leeftijd van 63 jaar.

Uit de kerkenraadsvergadering

De laatste kerkenraadsvergadering voor de vakantie was op 14 juni in Eindhoven Gesproken werd over:

- Het inventariseren van de kostbaarheden van de kern Zuid-Limburg, met name waar alles bewaard wordt.
- De gezamenlijke Heiday. Die werd vastgesteld op 4 en 5 november. Er zal naar een onafhankelijk begeleider en een locatie gezocht worden.
- De jaarstukken en begroting van de diaconie. Deze konden nog niet vastgesteld worden omdat er nog teveel onduidelijkheden zijn en de kascontrole nog niet had plaats gevonden.
- Het verzoek van de kern Zuid-Limburg om de kerkzaal multifunctioneel te gaan gebruiken en de inrichting daarop aan te passen. De bijgebouwen worden al verhuurd aan de Stichting Wijkpresentie Heerlen voor allerlei activiteiten. De kerkenraad is akkoord met het verzoek.
- Verkoop kerkgebouw Nijmegen. De twee Nijmeegse kerkenraadsleden waren van mening dat het in de vorige kerkenraadsvergadering genomen besluit over de verkoop van het kerkgebouw niet correct was verlopen. Zij hebben daarover een bezwaar ingediend bij het Classicaal College van Bezwaren en Geschillen.
- De kerkrentmeesters hebben de toestemming gekregen van de kerkenraad om het verweerschrift daarvoor te schrijven.
- Adviezen visitatie. De visitatie was van mening dat de huidige technisch voorzitter de heer Wichert de Lange, een dubbelrol vervult. De heer de Lange heeft zich toen terstond teruggetrokken zodat wij nu een nieuwe technisch voorzitter gaan zoeken. De overige aanwijzingen zoals vergaderen conform de kerkorde en het inschakelen van adviseurs, zullen op een later tijdstip besproken worden.
- De Buitendag is 4 september in Heusden. Er staat een bootreis met lunch op het programma. Aanmelden bij de lokale contactpersoon. Zie Lutherroos.

Tom Tempelaar, secretaris

Een geweldig bijzonder afscheidscadeau!

Bij mijn afscheid als predikant van de kern Heerlen van de Lutherse gemeente Zuid-Nederland, stond ik er wat bedremmeld en emotioneel bij. Zo veel mensen en zoveel vriendelijke woorden! Veel cadeaus en goede wensen. Het was eigenlijk al te veel van het goede.

Namens de gemeente, kern en vele anderen werd Gerda en mij een reis naar Eisenach aangeboden. Ik moet toegeven, ik was daar nog nooit geweest. Eigenlijk heeft het mij, als ik eerlijk was nooit zo getrokken. Een kasteel, met een klein kamertje, waar Luther ooit de Bijbel had vertaald. Een pilgrimsplaats voor fanatieke Lutheranen!

Hoe fout was ik! Vanaf de eerste avond, uitkijkend vanuit mijn hotelkamer was ik gefascineerd van het uitzicht naar de Wartburg. Een mystiek gevoel overviel mij. Steeds meer terwijl de avond viel en de schijnwerpers het kasteel verlichten, maar ook 's ochtends vroeg toen de wereld van het kasteel boven het Thüringer woud langzaam wakker werd.

Eisenach is meer dan een klein kamertje. Hier ging Luther rond in de voor hem bekende stad. Hier was hij als kind naar het gymnasium geweest, de Latijnse school en had hij leren zingen en latijn geleerd, een taal, die zijn tweede moedertaal zou worden. Hier keek hij in de "Kneipen" de

mensen naar de mond, om maar zo dicht mogelijk met zijn vertaling bij de mensen te blijven toen hij, door de keizer bedreigd met de vogelvrij verklaring, door zijn vrienden en bondgenoten een beschermde plaats werd gewezen.

Twee eeuwen later zou de grootste Lutheranen, die de wereld gekend heeft, in de St. Georgskerk hier in Eisenach gedoopt worden met de naam Johann Sebastian Bach.

En zo werd Eisenach de plaats, waar Luther- en Bach-kenners elkaar kunnen ontmoeten tot op de

huidige dag. De beide musea, het Lutherhaus en het Bachhaus staan op geen steenworp afstand van elkaar. In de grote St. Georgskerk konden wij net nog een deel van een orgelconcert meemaken met Lutherliederen van Bach.

De Bijbelvertaling van Luther werd dit jaar groots herdacht. In de Wartburg was een speciale tentoonstelling gewijd aan die Bijbelvertaling.

het hakenkruis geplaatst. Pijn doet het nog steeds, hoe Luthers werken werden geïnterpreteerd als ideologische onderbouwing van de Jodenhaat van de nazi's. Erger nog is het, dat er nog steeds mensen zijn, die uit de lessen van de geschiedenis niets geleerd hebben en de vreselijke vervolging van de Joden nog steeds goed praten.

In de DDR-tijd was Eisenach ook de plaats, waar de DDR sommigen van haar personen auto's heeft gebouwd. De "Wartburg" heb ik in mijn jeugd nog wel zien rijden, hoewel in de DDR de mensen soms wel 16 jaar op een "nieuw" exemplaar moesten wachten. Een oude fabriekshal van de Eisenacher Motor Werke fungeert

Bijzonder was, naast alle kennis, die wij konden vergaren over de problemen, die Bijbelvertalers tegenkomen, ons ook werd getoond, hoe boeken in Luthers tijd werden gedrukt. Een voorpagina van Luthers Bijbelvertaling is met ons mee gegaan. Wij realiseerden ons, dat deze Bijbelvertaling een kleine 100 jaar eerder was dan onze Nederlandse Statenvertaling.

nu als automobiel museum. Er is nu in Eisenach een Opelfabriek.

Eisenach is een stad met zoveel bezienswaardigheden, dat de week die wij er doorgebracht hebben, veel te kort bleek te zijn. Het was zeker niet een plaats met "alleen maar" een kasteel met

Een bijzondere Bijbel werd ons wandelend door Thüringer woud naar de Wartburg getoond. De schilder en grafisch ontwerper, de musicus en nog veel meer, Willy Wiedmann heeft hier, zoals genoemd werd, de langste Bijbelvertaling ter wereld gemaakt. Met afbeeldingen vanuit de gehele bijbel vertaalde hij in beelden alle verhalen de bijbel vanaf de schepping tot en met het boek Openbaring.

Dat de geschiedenis niet aan deze stad voorbij gegaan was, liet ons de tentoonstelling over das kirchliche "Entjudungs Institut" zien. In de Nazitijd werd het kruis boven de Wartburg weggehaald en daarvoor in de plaats werd

een klein kamertje. Het was een culturele belevenis en zeker ook een theologische belevenis, die we iedereen kunnen aanbevelen.

ds. Willem Boom

VAKANTIEKERK

Zomerserie over bezoeken aan kerken of bijzondere plaatsen die indruk hebben gemaakt of waardoor u geraakt bent.

Aegidiikerkerk in Quedlinburg

In de (Oost-)Duitse Harz ligt het mooie oude stadje Quedlinburg, dat op de Unesco werelderfgoedlijst staat. De evangelisch-lutherse St Aegidii kerk is nog maar deels gerestaureerd.

Nu nog draagt het prachtige interieur het patin van verval. Maar dak en goten zijn al vernieuwd en er heerst in de kleine maar levendige gemeente een elan van wederopbouw.

Een aanrader voor een afzwaaijer van de snelweg.

Klazien Laansma

De St. Willibrorduskerk in Vierakker gemeente Bronckhorst

In de vakantie bezochte kerk: in 2009 door luisteraars van de NCRV verkozen tot mooiste kerk van Gelderland.

En dat hebben de mensen niet zomaar gedaan. De ligging in de prachtige natuur van landgoed Suideras, is op zich al bijzonder. De bezoeker die de kerk binnengaat voelt zich meteen opgenomen

in een ruimte met aan alle kanten licht en warme kleuren. Hier geen kille witgekalkte muren en unikleurige vloertegels. Dit huis van God voelt welkom aan. Op de middag dat we de kerk bezichtigd hebben, werden we ontvangen door een enthousiaste gastvrouw.

De Willibrorduskerk is gesticht in 1870 door Alexander Baron van der Heijden van Doornenburg.

Hij woonde op het landhuis tegenover de kerk op het landgoed Suideras. Reden om de kerk hier te bouwen is dat de parochianen -onder wie de barones-, voor hun dagelijkse kerkgang aangewezen waren op kerken in de omringende dorpen. Bijvoorbeeld in Baak op vijf kilometer hiervandaan. Dat was zeker in de winter geen doen. Vierakker ligt onder Zutphen en overstromde 's winters vaak door het water van de IJssel.

De kerk is ontworpen door architect Wennekers. Daarbij kreeg hij voor het interieur advies van de deken van Utrecht G.W. van Heukelum, initiator van de Utrechtse School in neogotiek. Kunstenaars en ambachtslieden van de Utrechtse school maakten samen het interieur. Dat werd overdadig barok.

Het orgel kreeg een plaats aan de zijkant van de kerk. Dit om de prachtige glas-in-lood ramen boven de ingang goed zichtbaar te laten zijn. →→

→ → En om muziek en koor dichter bij het altaar te plaatsen.

De oorspronkelijke sierkunst binnen in de kerk is gespaard gebleven voor de vernieuwingsdrang in de vorige eeuw. Daardoor kunnen we nu nog genieten van alle symboliek in deze kerk.

Eind twintigste/begin éérentwintigste eeuw werd de kerk in drie etappes in oude stijl gerestaureerd.

In de kerk word je aan alle kanten omringd door symboliek naar Middeleeuws voorbeeld.

Direct naast de zijingang is de doopkapel. Hier konden niet-gedoopten zich bij binnenkomst meteen laten dopen. Als ongedoopte mocht je vroeger namelijk de mis niet bijwonen.

Rechts naast de doopkapel bevindt zich de Dominicuskapel. Dominicus leefde en werkte aan het eind van de Middeleeuwen. In opdracht van de toenmalige paus streed hij tegen de ketterij van Katharen en Waldenzen. Hij stichtte ook de orde der Dominicanen.

Vóór in de kerk bevinden zich bovenop de kapitelen links en rechts langs de zijwanden vrouwenkopjes. Zij verwijzen naar de wijze en de dwaze maagden. Hun beeltenis herinnert de gelovigen eraan om steeds gereed te zijn voor de onverwach-

te komst van de Heer.

Het hoofdaltaar staat drie treden hoger dan het priesterkoor. Deze treden symboliseren de gang naar de berg Golgotha. De altaartafel is van steen waarin in een opening relieken van Willibrordus worden bewaard. Willibrordus is één van degenen die het geloof in Christus tot in Noord-Nederland heeft gebracht. Aan hem is deze kerk gewijd. Rond het hoofdaltaar staan de beelden van de vier evangelisten en de vier grote kerkvaders zijn te zien. Zij herinneren aan ontstaan en verspreiding van het geloof in Christus.

In de preekstoel zijn een paar houten beelden vervaardigd o.a. van Willibrordus die als kerkenbouwer is afgebeeld met een kerk in zijn hand.

Ook in de tegels op de vloer is veel symboliek vervaardigd. Overal zijn afbeeldingen te zien van de adelaar, de vos, het zwijn, de wolf, de slak, de kikvors en de egel. Zij staan respectievelijk voor hoogmoed, hebzucht, onmatigheid/te veel eten, nijd, traagheid, onkuisheid, gramschap/prikkelbaarheid. Met andere woorden: de dieren symboliseren slechte menselijke eigenschappen. Het is de bedoeling dat men door over de afbeeldingen heen te lopen of ze te vertrappen zijn/haar slechte eigenschappen achter zich laat.

De schitterende en kleurige glas-in-loodramen zijn gemaakt in 1923 en bestaan uit afbeeldingen van Oud- en Nieuw-Testamentische taferelen. En elk raam bevat een zin uit het Onze Vader of het Ave Maria.

In de kerk hangen acht identieke kroonluchters. Op elk van hen staat één van de zaligsprekingen (Matteus 5).

U merkt, in deze kerk wordt de bezoeker aan alle kanten omringd door onderwijs in het geloof. Het is heel uniek dat dit interieur er vandaag de dag nog is. In veel rooms-katholieke kerken (in Nederland althans) zijn in de vorige eeuw oude schilderijen verwijderd of onder gekalkt. Dankzij de standvastige barones van landgoed Suideras die daar niets van wilde weten, kunnen we nu nog de Willibrordkerk in oude glorie bezichtigen.

Meer kunt u lezen op www.demooistekerk.nl.

ds. Fia Tempelaar

Een bijzondere ontmoeting met de Lutherse kerk in Florence, Italië.

Una solida fortezza è il nostro Dio

(Een vaste burcht is onze God)

Gelegen aan de oevers van de Arno rivier, vlak bij de beroemde middeleeuwse brug Ponte Vecchio, is de Lutherse kerk van Florence te vinden.

Weg van de drukte van het centrum met zijn talrijke paleizen, kathedralen en beelden.

Het naambordje “Giardino Martin Lutero.” trok mijn aandacht. Een Martin Luther tuin? Wow! En wat een bijzondere verrassing dat ook de kerk met haar bijgebouw zich in deze tuin bevond. Een rustpunt binnen een mooi doch eenvoudige tuin.

Behalve de herkende tekst “Een vaste burcht is onze God” bij de ingang van de kerk, viel het op dat boven de ingang van het naastgelegen bijgebouw (kantoor Lutherse gemeente) er ranken met druiventrossen hingen.

Dat is zo bijzonder, want in de Lutherse kerk Nijmegen, in de boog boven de kansel met de tekst: “Ik ben bij u al de dagen”, was er een geschilderde slinger met druiventrossen door de tekst heen verwerkt. De slinger was rood overschilderd. Na renovatie is een deel ervan weer zichtbaar gemaakt.

De Lutherse kerk in Florence is aangekocht in 1901 en is van neoclassische stijl. Het neoclassicisme was aan het eind van de 18e en het begin van de 19e eeuw een stroming in de kunst, waarin opnieuw de vermeende puurheid van de klassieken werd nagestreefd.

Men richtte zich daarbij vooral op de (bouw)kunst van de oude Grieken en Romeinen.

De Gemeente Florence, die onderdeel is van in totaal drie gemeenten, strekt zich uit tot Toscana, Emilia-Romagna en de noordelijke streken (Parma) met een totale oppervlakte, dat groter is dan Zwitserland.

Voorheen waren er slechts huiskamerdiensten/bijeenkomsten en deze werden voornamelijk alleen door vrouwen met de Duitse nationaliteiten getrouwd met Italianen en hadden een sterke behoefte om de Lutherse traditie voort te zetten in hun nieuwe vaderland.

In 1899 hebben de vrouwen de 1e Lutherse predikant, Eugen Lessing, de opdracht gegeven om een kerk voor ze te vinden en deze aan te kopen. Zij wilden een eigen kerk hebben.

Op 1 december 1901 werd de huidige kerk ingewijd en in 1995 grondig verbouwd. Het is een kerk met 100 zitplaatsen met een binnentuin om gezellig bijeen te komen.

Een altaar kruis van Katrin Hattenhauer(2009), Kemper-Herbelein-Orgel(1966/84), drie marmer reliëfs (1913) waarop de afbeeldingen de visser, de zaaier en de helper.

Uiteraard een plaquette met de naam van de eerste Lutherse predikant.

→→ In de consistorie/vergaderruimte is een uitgebreide bibliotheek aanwezig van Duitse en Italiaanse boeken waarvan vooral veel kinder- en jeugdboeken.

Na al de pracht en praal van de grote en imposante en soms drukke Duomo, de Sante Maria Nouvelle kerk, de Santa Croce kerk en de San Miniato Al Monte kerk tegenover de Michelangelo plein, is het voor mij een thuiskomen in de Lutherse kerk. De rust die het uitstraalt door het formaat en eenvoudige inrichting.

In een gesprek met Petra Mohr-Casini (kerkenraadslid) merk je dat je buiten de grenzen van je eigen land ook niet alleen staat in de proble-

matiek van een teruglopend aantal in leden en bezoekers van kerk.

Ook zij hebben aanpassingen gedaan om de kerk in stand te kunnen houden. Verhuur van gebouw en kerk, concerten, lezingen, kunsttentoonstellingen enz. Door de gunstige ligging wordt het veel door toeristen bezocht.

De 1e en 3e zondag is er een Evangelisch-Lutherse dienst in tweetalige uitvoering (Italiaans en Duits) en de 2e en 4e zondag een dienst van de “Schweitzer Reformierte Gemeinde” in de Italiaanse taal.

In een informatiefolder van de Lutherse gemeente eindigen zij met de tekst; “Protestantisches Profil und Ökumenische Offenheit: beides wollen wir als Evangelisch-Lutherische Kirche in Florenz leben.”

Voor meer informatie over de Evangelische Lutherse kerken in Italië, zie de website; www.chiesaluterana.it

Coby Bouwens

Kemper-Herbelein-Orgel (1966/84)

Leren van Luther 2022-2023

Luther over de christelijke vrijheid

Luther écht leren kennen waar het spannend wordt: dat is het doel van de cursus Leren van Luther. Want wij denken vrij te zijn, maar zijn we dat ook? Waar zit werkelijke vrijheid in? Luther heeft het over de vrijheid van de geest. Wat bedoelt hij?

In het seizoen 2022-2023 lezen we delen uit Luthers beroemde verhandeling over de vrijheid van de christenmens. Dat korte geschrift begint met een veel geciteerd, maar weinig begrepen aforisme (bondige uitspraak):

Een christenmens is een volkomen vrij heer over allen en niemands onderdaan.

Een christenmens is een volkomen dienstbare knecht van alles en ieders onderdaan.

Luther zegt dat geloof de bron is van vrijheid, maar wat is geloof volgens hem (in ieder geval niet: het onderschrijven van een aantal leerstellingen). En waarom is christelijke vrijheid onherroepelijk verbonden met spontane christelijke dienstbaarheid?

In "Over de christelijke vrijheid" (De libertate christiana) vinden we Luthers eerste samenhangende formuleringen over de betekenis van geloof (als reactie op Gods belofte) en over de relatie tussen christelijk vrijheid en christelijk ethiek.

In het seizoen 2022-2023 wordt voor de tiende keer de cursus Leren van Luther aangeboden. Ooit begonnen als een korte leergang in enkele Lutherse gemeenten wordt deze cursus nu gegeven op veertien plaatsen in heel Nederland (van Groningen tot Eindhoven en van Amsterdam tot Hengelo). De deelnemers zijn niet alleen van Lutherse huize maar van alle achtergronden, allen met een

belangstelling om zich aan de hand van teksten van Luther in vragen van het geloof te verdiepen.

De cursus omvat vier middag- of avondbijeenkomsten van 1,5 uur.

Deelname kost slechts € 20,- per persoon. Deelnemers hebben de beschikking over een zorgvuldig samengestelde reader (pdf of kopie) met een samenvatting van Luthers betoog en een selectie van paragrafen uit zijn geschrift. Er is ook een gelegenheid om online deel te nemen.

De cursus gaat door bij minimaal acht deelnemers.

Docenten/gespreksleiders:

1ste bijeenkomst: prof. dr. Markus Matthias

2de bijeenkomst: dr. Theo van Willigenburg

3de bijeenkomst: ds. Willy Metzger

4de bijeenkomst: ds. Susanne Freytag

De cursus wordt in Eindhoven op de middag en in Nijmegen in de avond gehouden. Ook is er gelegenheid om aan de online editie deel te nemen.

Locatie Eindhoven

Tijd: Middag: 14.30 uur – 16.00 uur

Locatie: Dommelhoevkerk,

Dommelhoevstraat 1A, Eindhoven

Data: 27 september, 11 en 15 oktober en 8 november.

Aanmelden bij: ds. Susanne Freytag,

ds.freytag@lutherszuidnederland.nl, T 06-4395 5283

Locatie Nijmegen

Tijd: Avond: 19.30 uur -21.00 uur

Locatie: (nog niet bekend)

Data: 27 september, 11 en 15 oktober en 8 november.

Aanmelden bij: Lilo Dankbaar,

lilo.dankbaar@gmail.com, T 06-1455 9329

Online editie:

Tijd: Avond: 19.30 uur -21.00 uur

Data: 13 november, 21 december, 18 januari en 15 februari.

Aanmelden bij: Theo van Willigenburg,

lerenvanluther@gmail.com

naam en adres doorgeven

Babysokjes

Voor het diaconaal project van onze gemeente zijn er babysokjes te koop. Ze worden met de hand gebreid door Lia Eekel. De opbrengst gaat 100% naar de Stichting Kinderhulp Armenië.

Deze sokjes zijn zeer geliefd, omdat het uitschoppen wordt verhinderd door het koordje.

Wilt u een andere kleur of grotere maat, neem dan contact op met Lia Eekel.

Voor € 3,00 per paar steunt u een goed doel.

Wilt u bestellen dan kan dat via e-mail: lia.eekel@gmail.com of per telefoon 040-253 21 75

OP-OP GELREBLOEM RUIMT OP
Ook tijdens de vakantieperiode!

20% korting
Over uw hele aankoop vanaf 30 euro
online-kortingscode: GRB30-20

30% korting
Over uw hele aankoop vanaf 60 euro
online-kortingscode: GRB60-30

40% korting
Over uw hele aankoop vanaf 80 euro
online-kortingscode: GRB80-40

TOTALE MAGAZIJN OPRUIMING
Ongekend stevige kortingen over het hele assortiment
Wees er snel bij!

bloembinderij In de Roos

Dagelijks keuze uit zo'n 60 verschillende snijbloemen, rozen en seizoensbloemen
meer dan 10 verschillende bladmaterialen

St. Jacobslaan 21, 6533 BP Nijmegen

ook telefonisch of per email bloemen bestellen
en laten bezorgen - online of in de winkel betalen

bloembinderijinderoos@gmail.com
www.bloembinderijinderoos.nl
024 - 3503036

Adverteren in de Lutherroos ?
Jazeker, dat kan.
Advertenties moeten wel passen bij het karakter van de Lutherroos en haar lezerspubliek.
Heeft u vragen of wilt u meteen al advertentieruimte reserveren; neem dan contact op met de redactie
Wij sturen u graag de advertentiekaart toe.

Gefeliciteerd !

Verjaardagen in Zuid-Nederland

Wij vermelden hier de leden die 75 of 80 jaar en ouder worden

Jarigen van 11 september t/m 23 oktober 2022

16-sep	82	Hr. F.W. Hilwig	Heusden
18-sep	81	Mw. U.J. Grift - Goralski	Roosendaal
18-sep	90	Hr. E.F. Keijzer	Eindhoven
19-sep	84	Mw. C.F.T. van Maasbommel - Zwolle	Nijmegen
19-sep	80	Mw. I. Delen - van de Ven	Nijmegen
20-sep	82	Mw. J.M. Harbers - Corstanje	Oudheusden
20-sep	80	Mw. M.A. Ansorg - Blommestein	Veldhoven
21-sep	87	Mw. R.J. Beek	Veldhoven
26-sep	84	Hr. S.F. Schwarz	Roermond
28-sep	87	Hr. J. Callemeijn	Brunssum
30-sep	90	Mw. W.F. Koning - Blok	Veldhoven
30-sep	80	Hr. J. van Werkhoven	Eindhoven
10-okt	75	Mw. C.E. van Ooijen - Bos	Heerlen
13-okt	81	Mw. W.J. Mali - Pot	Nijmegen
15-okt	81	Mw. M.R. Schröder	Selfkant-Süsterseel
17-okt	75	Hr. J.M. Lindeijer	Eindhoven
23-okt	86	Mw. A. Groenen - Brandtner	Maastricht

Wanneer u geen prijs stelt om bij de verjaardagen genoemd te worden, kunt u dit doorgeven aan de redactie.

Pastoraat
Algemeen/info

ds. S.J.A. Tempelaar
mw. M. de Vries-Dix

Boerenleven

Als u deze Lutherroos leest, is het alweer september en is de zomer (bijna) voorbij. Net als vorig jaar brachten Tom en ik de zomer door op boerencamping 't Meestershuus in Gelderland. Voor ons is het hier een paradijsje omringd door boerenland en bossen.

Deze zomer hebben de boeren die wij spreken maar één onderwerp van gesprek en dat zijn hun grote zorgen over hun bedrijf. Omdat we hier al jaren komen hebben we van dichtbij al heel wat meegemaakt van het boerenleven. De overburen bijvoorbeeld hebben een boerderij met ongeveer 22 zoogkoeien en ongeveer evenveel kalfjes en een aantal vaarzen.

In de zomer worden de kalfjes geboren. Bij het koeienras dat hier staat duurt de geboorte van een kalfje gemiddeld vier uur. Maar veel langer mag het niet duren. Als dat wel zo is moet de boer ingrijpen. Als hij de koe niet kan helpen dan moet de veearts komen. En als het kalfje er is, is ieder een opgelucht.

En dan maar hopen dat het kalfje meteen gaat drinken bij zijn moeder. Dat gebeurt niet altijd en dan moet het dier met de fles gevoed worden. Een heleboel extra werk, want het voeden gaat dag en nacht door. Ouders met een pasgeboren baby weten hoe vermoeiend dat is. Bij het met de hand groot brengen van een kalfje is dat niet anders. Dit jaar hebben de overburen geluk dat ze maar één kalfje de fles moeten geven, het vorige jaar zes. Toen vroeg één van de campinggasten of ze een kalfje de fles mocht geven. Een hele ervaring maar het lukte haar niet. De kalfjes vertrouwen zich alleen toe aan de boerin. Die kennen ze en zij is hun "moeder".

Afgelopen week zagen we de boerin heen en weer wandelen door de wei met haar flesskind van dit jaar voortdurend sabbelend aan haar vingers. Die wreef ze steeds door het gras om het kalfje de smaak van gras te leren kennen. Want dat moet dit dier natuurlijk ook gaan eten. Niets gaat vanzelf.

Gelukkig worden een heleboel kalfjes binnen de gestelde tijd geboren. Tom maakte een keer mee dat hij bij het hek naar een barende koe stond te kijken. Even keek hij opzij en toen hij weer naar de koe keek, lag er een paar meter bij hem vandaan een zojuist geboren nat kalfje in het gras. Als je zoiets van zo dichtbij meemaakt dan vergeet je dat nooit meer. Het is zo mooi.

Mooi is het ook om deze kudde van zoogkoeien en opgroeiende kalveren in de wei tegenover de camping in alle rust te zien grazen. Mooi is het om 's avonds te zien hoe de kalfjes uitgelaten heen en weer rennen en springen en soms hun moeders naar hartenlust meedoen. Het is dan dolle pret in de wei.

Zodra alle kalveren geboren zijn beginnen de voorbereidingen voor de komende winter en de volgende zomer. Stil is het nooit op de boerderij.

Het meemaken van hun leven en werk maakt ons er weer van bewust hoeveel werk er verzet moet worden voor ons eten op tafel staat. Daar mogen we wel extra van genieten.

ds. Fia Tempelaar

Pastoraat: ds. S. Freytag
Gastpredikanten / organisten: mw. E.M. Eekel-Schendelaar
Present / ouderencontact: mw. A. Hoyer
Kinderoppas: hr. R. Schaak
Diaconie Eindhoven NL06 RABO 03737 44439

06-4395 5283

Agenda

Dinsdag	27 sept.	14.30 u.	Cursus Leren van Luther	Dommelhoeferkerk
Donderdag	6 okt.	19:45 u.	Kerncommissie	mw. A. Hoyer
Zondag	9 okt.	11.00 u.	Alternatieve marathon-dag-bijeenkomst	zie pagina 24.
Dinsdag	11 okt.	14.30 u.	Cursus Leren van Luther	Dommelhoeferkerk

Berichten uit Armenië

In de afgelopen periode kreeg ik van mw. Droogendijk weer 45 kleurige truien mee en een serie mutsen en sjaals voor de kinderen in Armenië.

Verschillende mensen die naar Armenië gaan nemen ze mee en delen ze uit in scholen of het weeshuis.

In het weeshuis wonen niet alleen wezen maar ook brengen ouders of alleenstaande moeders hun kinderen, als ze niet meer in staat zijn om voor ze te zorgen.

Het weeshuis staat er garant voor dat het hun nieuwe thuis wordt. Ook als ze later een baan hebben en gaan trouwen, trouwen ze vanuit het weeshuis, dat blijft hun thuis.

Voor de kleuters die dit jaar naar de basisschool gaan, deze school gaat tot de leeftijd van 16 jaar, is er vanuit het Armeense kinderfonds €100,- per klas toegezegd. Dat is een jaarlijkse vreugde.

De kinderen krijgen een leuke schooltas, rugzak, schriften, pennen en kleurpotloden, waar ze altijd heel trots op zijn.

Ghuschik gaat dit jaar met de kinderen die van school gaan naar een camping. Ze belooft ons foto's te sturen.

Armine organiseert ook weer een kamp maar waar naar toe is nog niet bekend.

In Alkmaar organiseert de heer Langenberg op 11 september een rally met oude auto's en de opbrengst is voor de kinderen.

Hij denkt erover om zelf in september of oktober naar Armenië te gaan, hopelijk lukt dat en komt er weer informatie hoe de toestand van de gezinnen nu is.

Graag wil ik u allen weer heel hartelijk danken voor alle bijdragen die u geeft.

Bij mw. Droogendijk liggen alweer 19 truien klaar voor de volgende zending. Geweldig wat een inzet!

Thea Dik

Alternatieve Marathondag

Voor de coronapandemie kwamen we als kern Eindhoven éénmaal per jaar samen voor een “buitendag” in Geldrop.

Dit jaar valt de dag van de marathon in Eindhoven op zondag 9 oktober.

Als kerncommissie hebben we gemeend deze dag wat anders te doen. We gaan samen met onze gemeenteleden pannenkoeken eten.

We denken aan: 11:00 uur ontvangst met koffie bij de familie Eekel in Veldhoven.

Rond 11:30 uur houden we dan een metten (morgengebed) onder leiding van ds. Susanne

Freytag)

Vanaf 12:00 uur vertrekken we per auto op zoek naar de uitspanning waar we een pannenkoek kunnen eten.

Na het eten gaat iedereen weer huiswaarts.

Al met al genoeg tijd om met elkaar “bij te praten”. Wel willen we vooraf graag weten wie deze dag met ons mee wil maken. Dus voor het reserveren van de pannenkoeken.

Aanmelden via mail djeekel@gmail.com of per telefoon 040-253 2175.

Dick Eekel.

Kern Heusden

Algemeen:

mw. H. Haaksema

Pastoraat/Gastpredikanten:

mw. J. de Kruijf

Najaarsberaad 30 oktober

Wat een zomer! Deze zinderende tijd is volop uitgebuit om ‘in te halen’ wat de afgelopen jaren niet kon. Bezoek aan familie en vrienden, uitgestelde jubileum- en trouwfeesten, cultuur en festivals.

Bij het schrijven van dit stuk is de ergste augustushitte voorbij en komen de eerste kerkgenoten terug van hun vakantiebestemmingen. Als alles goed gaat, zien we elkaar weer met regelmaat op zondag in de kerk. Ook iets om naar uit te kijken!

Plannen maken

Hoe gaat het nu verder in onze kleine community van Luthers Heusden? We zijn de laatste jaren op allerlei manieren actief geweest in Luthers Zuid-Nederland, in de Heusdense kerken en met

algemene activiteiten in het Heusdense. Wat willen we en wat kunnen we de komende jaren? Aan leuke plannen en goede zin geen gebrek. Soms aan menskracht. Heb jij zelf ideeën die je graag vorm wilt geven? Deel ze met elkaar en met ons op 30 oktober na de dienst van Hervormingsdag. Dan bespreken we zo concreet mogelijk samen onze voornemens.

We gaan eerst koffiedrinken in de Grote Kerk. Om ca. 11.30 uur komen we samen in onze Lutherse kerk voor dit najaarsberaad.

Let op: de Hervormingsdag-dienst in de Grote of St-Catherinakerk begint om 10.00 uur!

Klazien Laansma

Na het zingen de Kerst uit

Heb je een beetje stem en lijkt meerstemmig samen zingen je leuk? Doe dan eens mee met het gelegenheidskoortje voor Kerst in de Lutherse kerk. Ieder jaar weet Herma Haaksema leuke en soms uitdagende carols of andere kerstliederen te vinden, voor diverse zangstemmen. Het is altijd weer verrassend, meestal een mix van kerstkrakers en heel mooie oude wiegenliedjes.

kerkmusicus begeleidt de zang en een deel van de repetities.

...en dan knallen!

Doe je mee? Het kost niet veel tijd en moeite, ca. vijf repetities en dan natuurlijk stralen tijdens de uitvoering op 25 december in de ochtenddienst. Een heerlijke manier om je Kerst te starten!

Een kleine reeks repetities...

Dit jaar willen we eens echt op tijd beginnen met onze kerstrepetities. We mikken daarom op een eerste repetitie half oktober. Een professionele

Geef je op bij Herma Haaksema:
herma_aa@hotmail.com

Kern Nijmegen

Afspraken pastoraat:

Coördinatie:

Bankrekening Kern Nijmegen

Diaconie ELGZN-Nijmegen

Lilo Dankbaar

prof. dr. M. Matthias

NL78 INGB 0000 9740 48 Evang-Luth. Gem. Zuid-Ned.-Kern Nijmegen

NL81 RABO 0373 7444 47

Open Monumentendag

De Lutherse kerk in Nijmegen opent haar deuren op zaterdag 10 september van 11:00 - 16:00 uur en op zondag 11 september van 12:00 - 16:00 uur

Thema: Duurzaamheid.

In de kerk o.a. een overzichtstentoonstelling van Bijbelse school wandplaten van E.S. Hardy en Bijbelse verhalen op vilt.

Op zaterdag is er een plantjesmarkt in de tuin van de kerk. We organiseren dit samen met onze burens: stichting Tumbao aan de overkant van de straat en PH7, het buurthuis vlakbij.

Het oude schoolgebouw van PH7 is net als ons kerkgebouw een gemeentelijk monument en kan ook bezocht worden.

Met de tuinwerkgroep van PH7 zijn we een samenwerking aangegaan omdat de uitbreiding van de tuin rondom onze eigen kerk door het College van Kerkrentmeesters voorlopig is stilgezet. De vrijwilligers werken nu dus bij de burens. Met de verkoop van plantjes en pannenkoeken hopen we wat inkomsten te genereren om zaaigoed, potgrond en planten te kopen.

U bent van harte welkom!

Helene Stafleu

Dankjewel John Simons

Bedankt voor uw inzet en expertise – een warme groet!

Per 01-09-2022 zal Coby Bouwens de kasboekrekening van de kern Nijmegen officieel beheren.

Zij neemt deze taak over van de dhr. John Simons die deze vele jaren heeft vervuld. Hij is ondertussen verhuist en deed deze taak nog van een afstand.

In de kernvergadering van 7 mei jl. is het nodige besproken en dhr. Simons persoonlijk door ons bedankt.

Nijmegen in dialoog

De Lutherse kerk blijkt een welkome plek voor de stad Nijmegen. Wij participeren als Lutherse gemeente in het initiatief: Nijmegen in Dialoog.

Overall in de wijken vinden er maandelijks dialoogbijeenkomsten plaats, in wijkcentra, bibliotheken en kerken. Nijmegenaren die elkaar niet vanzelfsprekend ontmoeten kunnen zo met elkaar contact maken en met elkaar van gedachten wisselen over wat belangrijk voor hen is in hun dagelijks leven.

De dialoogbijeenkomsten bevorderen respect en begrip voor elkaar en dragen bij aan een samenleving waarin mensen met diverse achtergronden zich met elkaar verbonden voelen.

We zijn in de Lutherse kerk nu in totaal vier keer rondom een thema met elkaar in gesprek gegaan. Die bereiden we zorgvuldig voor met een team van gesprekleidinggeevenden die getraind zijn in de methodiek van appreciative inquiry. De trainingen worden verzorgd door het Huis van Compassie. De thema's die we met elkaar verkend hebben waren: de moeite waard, opnieuw beginnen, eenSaamheid, jezelf zijn. De reacties zijn telkens positief: 'wat een mooie en fijne plek is dit', 'Ja, het lijkt wel of er een nieuwe beweging ontstaat daar in die Lutherse kerk'. Deelnemer René gaf een uitgebreide reactie:

'Ik denk met veel plezier terug aan onze ontmoetingen van vorige week. Het heeft mij persoonlijk ook weer een stap verder gebracht. Op een manier die ik niet verwachtte. Namelijk wat betreft de betekenis van God in mijn leven. Ook al ben ik een kerkverlater; ik heb nooit God verlaten. Blijkbaar trekt zich een nieuw spoor in mijn leven. De moeite méér dan waard. Dit vreugdevolle effect van de dialoog in jullie gastvrijheid, wilde ik jullie niet onthouden'.

De gastvrijheid van onze Lutherse gemeente blijft niet onopgemerkt. Elke bijeenkomst wordt geopend door ds. Susanne Freytag. De kruisbestuivingen van wijkbewoners en gemeenteleden die mee doen zijn verdiepend. Mensen ervaren de gesprekken als zinvol en ervaren de plek als betekenisvol. Via publicaties in de stadskrant en wijkkrant van Nijmegen kunnen we veel mensen bereiken. Zo laten we zien dat de Lutherse kerk een plek van betekenis is en voor iedereen toegankelijk.

De volgende bijeenkomsten zijn op:

Woensdag 14 september: thema streven naar geluk. Aanvang 19.00 uur. Woensdag 2 november landelijke week van de dialoog : thema Samen thuis. Aanvang 19.00 uur.

U kunt zich opgeven via aanmelden@luthersekerknijmegen.nl

Mirjam Schuilenga

Collectes september-oktober

4 september Kerk in Actie Werelddiaconaat

Myanmar: Een volwaardige plek voor mensen met een beperking.

Gezinnen in Myanmar met een gehandicapt kind of gehandicapte volwassene, zijn extra kwetsbaar. Zij behoren vaak tot de allerarmsten en hebben daarnaast te maken met extra (medische) kosten. Kerk in Actie ondersteunt deze gezinnen niet alleen met zorg en revalidatie, maar helpt mensen met een handicap ook bij het vinden van werk. Daarnaast krijgen lokale kerken en gemeenschappen voorlichting en training over hoe zij mensen met een beperking een volwaardige plek kunnen bieden en hen diaconaal kunnen ondersteunen.

18 september Vredeswerkcollecte KIA Zending

Colombia: Vrouwen als vredestichters.

Colombia werd tientallen jaren lang geteisterd door een gewapend conflict. In 2016 werd er een vredesakkoord gesloten tussen de regering en guerrillabeweging FARC. Er moet nog steeds veel gebeuren om de samenleving weer op te bouwen. Vrouwen uit verschillende kerken verenigden zich voor een vreedzame samenleving. Zij willen vrouwen die slachtoffer waren van geweld tot steun zijn en zetten zich in voor verzoening en vredesopbouw. De helende kracht van bijbelverhalen is hierbij een belangrijke inspiratiebron.

2 oktober Israël Protestantse Kerk

Kerk en Israël: onopgeefbaar verbonden.

Kerk en Israël, onderdeel van de Protestantse Kerk, en Kerk in Actie werken samen vanuit een drievoudige roeping: de onopgeefbare verbondenheid met het volk Israël, de oecumenische roeping (verbondenheid met Palestijnse christenen) en de diaconale roeping. Belangrijke aandachtsgebieden hierbij zijn belangstelling wekken voor de joodse wortels van het christendom, de ontmoeting met het jodendom stimuleren en antisemitisme bestrijden. Predikanten worden hierop toegerust.

16 oktober Protestantse Kerk Missionair werk

Pioniersplekken: Nieuwe vormen van kerk zijn.

In Nederland gaan er steeds minder mensen naar de kerk. Maar dat betekent niet dat er geen behoefte is aan zingeving. Kerken spelen hierop in met nieuwe vormen van kerk zijn die aansluiting zoeken bij de omgeving en bij wat mensen bezighoudt. De afgelopen tien jaar zijn er zo'n 150 pioniersplekken vanuit de Protestantse Kerk gestart. Ze vormen nieuwe christelijke geloofsgemeenschappen waar de boodschap van het evangelie gedeeld wordt op een manier waarin mensen zich herkennen.

Annemarie van Diepen, diaconie

16 oktober na de dienst

Jaarlijks Kerngesprek

Ons kerngesprek zal aansluitend aan de kerkdienst van 16 oktober plaatsvinden met leden van de Kern.

Vorig jaar zijn we in groepen uit elkaar gegaan om te bespreken wat we nu eigenlijk echt van waarde vinden aan een kerk. Dit jaar willen we dat meer concreet maken in acties die we uit kunnen voeren in het komende jaar.

We kijken daarbij nog eens naar de beleidsnotitie die hiervoor is opgesteld.

Maar er is ook veel ruimte voor ontmoeting en gezelligheid.

Voor eten en drinken wordt gezorgd.

Helene Stafleu

Terugblik Nijmeegse 4(3)-daagse 2022

Een bijzondere vierdaagse waarvan voor aanvang er de vraag was of het wel door zou gaan gezien de extreme warmteverwachting.

Met een temperatuur van ongeveer 39 gr. en een hoge luchtvochtigheid werd het code rood. Daarmee was het risico op hitteletsel bij zowel wandelaars als personeel van de Vierdaagse te groot. Zeker gezien de dramatische afloop van de 4-daagse in 2006.

En inderdaad kwam er een wijziging; de 1e dag werd geschrapt en het werd een 3-daagse.

In totaal zijn er 254 bezoekers in de kerk geweest. Heel uiteenlopend – pastorale gesprekken, kaarsje aansteken, even rustig zitten, kopje koffie, thee of water drinken.

Heel veel enthousiaste reacties dat de kerk open was. Ook bewoners uit de buurt liepen binnen voor een kijkje en een praatje.

Coby Bouwens

Collectes juni-juli

Opbrengst en verantwoording

- 5 juni - € 131,20 Voedselbank Nijmegen
- 19 juni - € 30,15 P.I.T. Prot. Interk. Thuisfront
- 3 juli - € 53,65 KIA, werelddiaconaat India
- 17 juli - € 80,- KIA, binnenlands diaconaat
- Op adem komen in De Glind.

Annemarie van Diepen, diaconie

Kern Zuid-Limburg

Pastoraat:

Diaconie:

Ledenadministratie:

Coördinatie:

Diaconie ELGZN-Zuid-Limburg

ds. S. Freytag

mw. K. Mulder

mw. G. Boon

dhr. H. Oosterveer

NL57 RABO 0373 7110 26

06-4395 5283

Collectes

28 sept. Koninklijke PTT Pro Rege: dit is een Nederlandse stichting die zich inzet voor het welzijn van militairen, veteranen en hun thuisfront

9 okt. Eigen diaconie

23 okt. Exodus: Hulp tijdens en na detentie. Iedereen verdient een extra kans. Als mensen vrijkomen willen ze vaak een ander pad bewandelen. Maar dat gaat niet altijd vanzelf. Als Exodus staan wij aan hun zijde en helpen hen vooruit. Gedetineerden, ex-gedetineerden en achterblijvende familieleden zijn bij ons welkom, want we moeten het samen doen.

Contactadressen

Evangelisch-Lutherse Gemeente Zuid-Nederland

Predikant

mw. ds. S. Freytag

☎ 06-4395 5283
St. Jorislaan 14
5611PM Eindhoven

e-mailadres:

✉ ds.freytag@lutherszuidnederland.nl

Kerkenraad

Secretaris: hr. T. Tempelaar
e-mail: secretariaat@lutherszuidnederland.nl
tel: 040-262 3104

Rekeningen
Graag de juiste tenaamstelling vermelden.

Evangelisch-Lutherse Gemeente Zuid-Nederland
NL43 RABO 0373 7412 51
NL87 INGB 0001 1373 31
NL25 ABNA 0860 1918 42

Diaconie Evangelisch-Lutherse Gemeente Zuid-Nederland
NL57 RABO 0373 7110 26

Luthers Zuid-Nederland op Internet:
www.lutherszuidnederland.nl

KERKDIENSTEN

Eindhoven

Dommelhoefstraat 1A
Eindhoven
Aanvang 9:30 u.
(tenzij anders vermeld)

---

11 sept. - 13e z.na Trinitatis
ds. S. Freytag
Viering Heilig Avondmaal

18 sept. - 14e z.na Trinitatis
te gast bij RE
ds. E. van der Panne.
Aanvang 11:00 uur

25 sept. - 15e z.na Trinitatis
dr. T.H.M. Akerboom [Nijmegen]

02 okt. - 16e z.na Trinitatis
Geen dienst

09 okt. - 17e z.na Trinitatis
[Marathon in Eindhoven]
Alternatief [zie pag 24]

16 okt. - 18e z.na Trinitatis
te gast bij RE
ds. R. van Andel
Aanvang 11:00 uur

23 okt. - 19e z.na Trinitatis
dr. T.H.M. Akerboom [Nijmegen]

Heusden

Putterstraat 32
Heusden
Aanvang 10:30 uur
(tenzij anders vermeld)

---

18 sept. - 14e z.na Trinitatis
drs. E.E. Aarsen-Schiering [A'dam]

2 okt. - 16e z.na Trinitatis
ds. W.J.H. Boon [Heerlen]

16 okt. - 18e z.na Trinitatis
dhr. Tj. Broekema [Zutphen]

30 okt. - 20e z.na Trinitatis
dr. L.E. Vos [A'dam]
In Catharinakerk
Burchtstraat 2, Heusden
Aanvang 10:00 uur

Bergen op Zoom

Maandag 31 oktober 2022
Aanvang 13:30 uur
drs J.B. Val en ds. F.J.A. Tempelaar
Dienst in het koor van de Gertrudiskerk
Kerkstraat 7,
Bergen op Zoom

KERKDIENSTEN

Nijmegen

Prins Hendrikstraat 79
Nijmegen
Aanvang 10:00 u.
(tenzij anders vermeld)

18 sept. - 14e z.na Trinitatis
ds. S. Freytag

2 okt. - 16e z.na Trinitatis
ds. H. Allewijn

16 okt. - 18e z.na Trinitatis
ds. S. Freytag

30 okt. - 20e z.na Trinitatis
Kerncommissie
Andere bijeenkomst

31 okt. - Hervormingsdag
ds. S. Freytag
Aanvang 19:30 uur

Zuid-Limburg

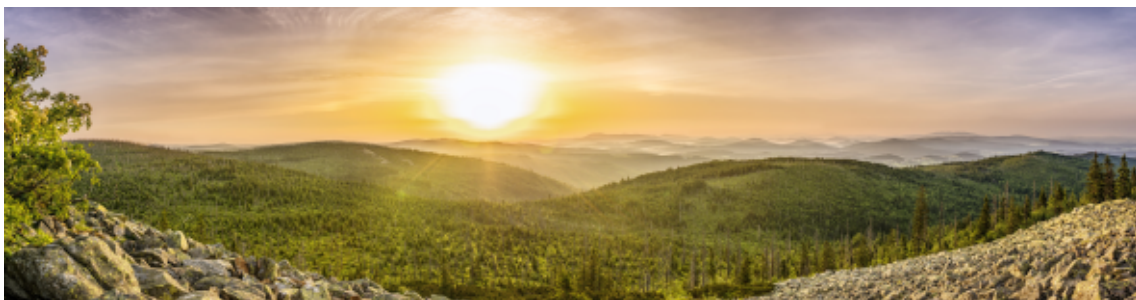
Meezenbroekerweg 70
Heerlen
Aanvang 10:30 uur
(tenzij anders vermeld)

25 sept. - 15e z.na Trinitatis
ds. C. Hollemans

9 okt. - 17e z.na Trinitatis
ds. W.J.H. Boon

23 okt. - 19e z.na Trinitatis
ds. S. Freytag
Viering Heilig Avondmaal

13 nov. - 22e z.na Trinitatis
ds. C. Hollemans

Kerk en
LAATS
daagse
20.00 uur
zich een
de drukte.
gelegenheid
water of thee.
NEN

Koffie
Thee
Water

**Lutherse Kerk
Nijmegen**

PLEISTERPLAATS
VOOR DE ZIEL

Tijdens de vierdaagse
Geopend van 14.00 - 20.00 uur

De plek waar wandelaars zich even
kunnen terugtrekken uit de drukte.
Voor rust en bezinning en gelegenheid
voor een gesprek bij koffie, water of thee.

KOM BINNEN

lutherszuidnederland.nl

